

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Cdo/87/2018
Identifikačné číslo spisu:	8105217536
Dátum vydania rozhodnutia:	24.07.2019
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8105217536.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ E. U., trvale bytom v H., 2/ Ing. Q. U., trvale bytom v H., 3/ R. U., trvale bytom v H., 4/ I. J., trvale bytom v H., t.č. XXXX Q. VXPXAX, F., 5/ Ing. P. U., trvale bytom v H., 6/ D. U., trvale bytom vo R., 7/ MUDr. E. U., trvale bytom v P., 8/ D. U., trvale bytom v H., 9/ D. U. trvale bytom v H. a 10/ P. H. trvale bytom v P., všetkých zastúpených JUDr. Danielom Lipšicom, advokátom v Bratislave, Štefánikova 15, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Kutuzovova 8, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp.zn. 14C/138/2005, o dovolaní žalobcov 1/ až 6/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 24. apríla 2017 sp.zn. 2Co/299/2015, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a .

Žalovanej náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 27. mája 2015 č.k. 14C/138/2005-452 zamietol žalobu, ktorou sa žalobcovia (dielom právni predchodcovia tých označených v úvodnej časti tohto uznesenia - pozn. Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) domáhali určenia, že nehnuteľnosti bližšie označené v žalobe (v súčasnosti evidované ako parcely C-KN č. XXXX/X. - ostatné plochy o výmere X.XXX m², č. XXXX/X - zastavané plochy o výmere XXX m², č. XXXX/X - zastavané plochy o výmere XXX m², č. XXXX/X - ostatné plochy o výmere X.XXX m², XXXX/X - ostatné plochy vo výmere XX.XXX m², č. XXXX - zastavané plochy o výmere XX m², č. XXXX/X - zastavané plochy o výmere 197 m² a č. 3538/3 - zastavané plochy o výmere 181 m², všetky v katastrálnom území F. R. a identifikované tiež údajmi o ich pôvodnom zápise a výmere podľa pozemkovej knihy a odkazom na príslušný geometrický plán, ďalej tiež len sporné nehnuteľnosti“) patrili v čase smrti ich právnych predchodcov (D. U., zomr. X. decembra XXXX a I. U., rod. H., zomr. XX. augusta XXXX) do ich vlastníctva (presnejšie prvé štyri sporné nehnuteľnosti zhora do ich majetku v podiele 1 k celku a I. U. taktiež v podiele 1 k celku, ostatné štyri potom výlučne do vlastníctva právnych

predchodcov žalobcov s podielom každého z nich v rozsahu 1 z celku). Rozhodnutie o trovách konania vyhradil samostatnému uzneseniu, majúcu sa vydať do 30 dní po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. Sporné nehnuteľnosti mali byť vyvlastnené na základe vyvlastňovacieho výmeru vydaného Župným úradom v Prešove v roku 1941, podľa žalobcov však k platnému vyvlastneniu nedošlo, pretože nedostali za vyvlastnené pozemky žiadnu náhradu. Napriek tomu bol v roku 1963 niekdajší československý štát zapísaný ako ich vlastník. Súd prvej inštancie mal po vypočutí žalobcov za preukázané, že za vyvlastnené pozemky boli ich rodičom poskytnuté náhradné pozemky, ktoré aj cca do roku 1957 užívali a to, že k prevodu náhradných pozemkov do vlastníctva právnych predchodcov žalobcov nedošlo, nebolo z pohľadu predmetu konania v prejednávanej veci právne významné. Ďalej sa súd prvej inštancie zaoberal tiež možnosťou nadobudnutia vlastníckeho práva žalovanou titulom vydržania, tu so záverom, že nie je právne významné, že k zápisu do pozemkovej knihy došlo až v roku 1963, keďže od 1. januára 1951 už neplatil tzv. intabulačný princíp (že k vzniku vlastníctva dochádzalo až zápisom do pozemkovej knihy), preto podľa názoru prvoinštančného súdu žalovaná, resp. jej právni predchodcovia mohli nadobudnúť vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam aj titulom vydržania.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu so súdom prvej inštancie tiež len „nižšie súdy“) rozsudkom z 24. apríla 2017 sp.zn. 2Co/299/2015 rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 a 2 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z.z., dnes už i v znení zákonov č. 87/2017 Z.z. a č. 350/2018 Z.z., ďalej tiež len „C.s.p.“) potvrdil ako vecne správny, stranám (obom ?) potom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Dospel k záveru, že vo veci bol v dostatočnom rozsahu zistený skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený i správny právny záver, čo sa týkalo najmä záveru o vyvlastnení sporných nehnuteľností právnym predchodcom žalobcov a poskytnutím náhradných pozemkov. Vyvlastňovací výmer nemal charakter paaktu (nulitného rozhodnutia), za aký by šlo považovať len rozhodnutie vydané za cenu vybočenia z právomoci konajúceho orgánu (o aký prípad tu nešlo). Dodal, že keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na skutkových a právnych zisteniach, čiastočne prevzatých z jeho skoršieho rozhodnutia v tejto veci (zrušujúceho uznesenia z 31. januára 2013 sp.zn. 1Co/77/2012) nič nezmenilo, bolo namieste si osvojiť tiež náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia prvoinštančným súdom a odkázať naň.

3. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podali len žalobcovia 1/ až 6/ (ďalej tiež len „dovolatelia“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovali z § 420 písm. f/ C.s.p. Nesprávny procesný postup odvolacieho súdu na ujmu ich práva na spravodlivý proces videli v tom, že odvolací súd nesprávne vyhodnotil dôkazné bremeno strán pri dokazovaní sporných skutočností podstatných pre rozhodnutie vo veci, a to konkrétne vo vzťahu k rozhodnej otázke, či právni predchodcovia žalobcov platne stratili svoje vlastnícke právo vyvlastnením v roku 1941. Namietali, že odôvodnenie napádaného rozsudku obsahuje zjavné vnútorné rozpory, v dôsledku čoho je záver o platnosti vyvlastnenia v roku 1941 neodôvodnený a nepreskúmateľný. Navrhli preto rozsudok odvolacieho súdu (zrejme chybou v písaní označený za uznesenie - pozn. najvyššieho súdu) zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia 7/ až 10/ (ktorí sami dovolanie nepodali) s poukazom na existenciu ich nerozlučného procesného spoločenstva podľa § 77 C.s.p. navrhli dovolaniu vyhovieť.

5. Žalovaná navrhla dovolanie zamietnuť (?), majúc za to, že odvolací súd svojím procesným postupom pri vydaní napádaného rozhodnutia žalobcom žiadnym spôsobom neznemožnil, aby uskutočňovali svoje procesné práva, a už vôbec nie v takej miere, že by došlo k po-rušeniu práva na spravodlivý proces.

6. Dovolatelia aj ostatní žalobcovia napokon vyjadrením k vyjadreniu žalovanej uviedli, že takéto vyjadrenie zásadne odmietajú a v celom rozsahu trvajú na dovolaní.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolanie podala za účinnosti C.s.p. v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 C.s.p.) strana, v ktorej neprospech boli napádané rozhodnutia (rozsudky oboch nižších súdov) vydané (§ 424 C.s.p.), a to za splnenia podmienky jej právneho zastúpenia i spisania dovolania na to zákonom určenou osobou (§ 429 ods. 1 C.s.p.) skúmal bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou C.s.p.) predovšetkým, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu. Súc viazaný dovolacími dôvodmi (§

440 C.s.p. v spojení s § 431 rovnakého zákona, osobitne odsekom 2 druhého z tu spomínaných zákonných ustanovení) prítom dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Na odôvodnenie, prečo bol namiesto takýto postup (§ 451 ods. 3 veta prvá C.s.p.) uvádza nasledovné:

8. V zmysle § 419 C.s.p. je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 C.s.p.

9. Podľa § 420 C.s.p. je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 C.s.p.). Dovolačí dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1 C.s.p.).

11. Dovolatelia v prejednávanej veci vyvodzovali prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ C.s.p., pretože odvolací súd nesprávne vyhodnotil dôkazné bremeno strán pri dokazovaní sporných skutočností podstatných pre rozhodnutie vo veci a nedostatočne odôvodnil rozhodnutie, ktorému preto vytykajú nepreskúmateľnosť.

12. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu podľa dovolaním použitého ustanovenia zákona, sú a/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby (procesnou aktivitou) uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia a b/ intenzita (miera) takéhoto zásahu súdu do procesných práv strany, vedúca k následku v podobe porušenia práva na spravodlivý proces.

13. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p. nie je významný subjektívny názor dovolateľov tvrdiacich, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 205/2017, 8 Cdo 73/2017).

15. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu vydaných do 30. júna 2016 tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol spor), znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a măriaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu porovnaj R 129/1999 a 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Skoršia nejednotnosť rozhodovacej praxe najvyššieho súdu v tom, či za procesný postup považovať i rozhodnutie (ako konečný produkt rozhodovacej činnosti súdu), bola odstránená prijatím stanoviska

občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015, uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého nedostatky v odôvodnení rozhodnutia zakladajú tzv. zmätočnosťnú vadu podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. len výnimočne; pričom závery z tohto stanoviska treba považovať (pre nedostatok podstatnej zmeny príslušnej časti právnej úpravy v rámci rekodifikácie civilného procesu s účinnosťou do 1. júla 2016) za použiteľné i naďalej.

16. V prejednávanej veci o prípad vyššie spomenutej výnimočnosti, a teda ani o prípad nutnosti uplatnenia druhej vety stanoviska R 2/2016 nejde. Výnimka sa má totiž týkať len celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, ktoré majú znaky relevantné i podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, o aký prípad ide v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie, alebo keď sa vyskytli „vady najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“ (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009), prípadne ak došlo k vade tak zásadnej, že mala za následok „justičný omyl“ (Ryabykh proti Rusku, rozsudok z roku 2003), resp. ak odôvodnenie rozhodnutia obsahuje výkladom neodstrániteľné rozpory (protirečivosti).

17. Špecificky k tej dovolacej námietke, podľa ktorej nižšie súdy, a to najmä odvolací súd v prejednávanej veci mali nesprávne vyhodnotiť otázku dôkazného bremena strán pri dokazovaní pre rozhodnutie významných skutočností, sa žiada uviesť, že odvolaciemu súdu síce nejde nevytknúť isté zjednodušenie problému a ním determinované nie celkom korektné sformulovanie toho, čoho sa má týkať dôkazná povinnosť žalobcov (tak, že „je úlohou žalobcov preukázať, že vyvlastňovacie konanie vo vzťahu k ich právnym predchodcom neprebehlo“, teda že neboli účastníkmi takého konania - v tejto súv. por. str. 8 uznesenia sp.zn. 1Co/77/2012 a úvod bodu 13. na str. 6 napádaného rozsudku sp.zn. 2Co/299/2015) a súhlasiť treba s dovolateľmi v tom, že toto i prípadné preukázanie nedoručenia vyvlastňovacieho rozhodnutia právnym predchodcom žalobcov patrí do sféry nesplniteľných (a preto i neobhájiteľných) požiadaviek na preukazovanie negatívnych skutočností (toho, že k niečomu nedošlo, resp. že sa niečo nestalo, hoci z povahy veci ide preukázať len opak a teda existenciu určitej skutočnosti či deja); v svetle dôkaznej situácie v tejto konkrétnej veci však takéto dielčie pochybenie odvolacieho súdu nemalo žiaden význam. Odvolací súd (a pred ním už súd prvej inštancie) totiž napriek uvedenému zhora poukázal nielen na vydanie rozhodnutia o vyvlastnení (predpokladajúceho začatie konania o takej otázke), ale tiež na ďalšie žalobcom známe počínanie ich právnych predchodcov, ktoré pri jeho zasadení do príslušného právneho rámca, definovaného o. i. ustanoveniami § 2 ods. 1, 5 a 6 zákona č. 63/1935 Sb. z. a n. nasvedčovalo ich uzročeniu s okolnosťou vyvlastnenia (tu rozumej ujatie sa právnymi predchodcami žalobcov držby a užívania náhradných pozemkov, hoc aj s neskôr nenaplnenou vidinou získania takýchto pozemkov do vlastníctva, ktoré pri neexistencii ich vedomosti o vyvlastnení treba považovať za vysoko nepravdepodobné až vylúčené).

18. Na ujmu konzistencie argumentácie odvolacieho súdu nebolo ani to, že oba nižšie súdy poukázali aj na nedostatok zápisu vlastníckeho práva v prospech niekdajšieho československého štátu (ktorého právnym nástupcom sa stala žalovaná) už bezprostredne po vyvlastnení a nutnosť neskoršieho vyvolania konania o zápis v roku 1963. Z odôvodnení oboch rozsudkov vyplynul totiž celkom jednoznačný a tiež rozhodnému právu zodpovedajúci záver, podľa ktorého tzv. zápisové konanie z roku 1963 nič nemenilo na už skoršej strate vlastníctva právnymi predchodcami žalobcov a jeho nadobudnutí právnym predchodcom žalovanej, čo bol taktiež dôvod, pre ktorý už právni predchodcovia žalobcov v konaní o zápis ako účastníci nefigurovali. Je pritom zrejmé, že s prihliadnutím k stavu nepochybnej dôkaznej núdze, zapríčinenému odstupom času a s ním spojeným nedostatkom povinnosti archivovať príslušné spisy vrátane dokladov o doručení rozhodnutí majúcich sa v nich nachádzať, nemožno považovať za nekorektné ako uspokojenie sa nižších súdov s preukázaním skutočnosti vyvlastnenia i za pomoci nepriamych dôkazov (tu rozumej opäť najmä na základe žalobcami nepopretého ujatia sa ich právnymi predchodcami užívania náhradných pozemkov, na ktoré by pri nedostatku vedomosti právnych predchodcov či už o vedení voči nim vyvlastňovacieho konania a/alebo jeho právoplatnom skončení nebol dôvod, tu por. § 2 ods. 5 zákona č. 63/1935 Sb. z. a n.), tak ani v tejto veci absentujúci (časový) údaj o tom, ku ktorému dňu malo dôjsť k účinkom vyvlastnenia.

19. Tzv. zmätočnosťnú vadu predpokladanú ustanovením § 420 písm. f/ C.s.p. nemohli v prejednávanej veci založiť ani slabiny záložnej argumentácie súdu prvej inštancie, týkajúcej sa možnosti nadobudnutia vlastníctva žalovanou vydržaním a spočívajúce v nevysvetlení, prečo by v takomto prípade mal byť rozhodným dátumom práve 8. február 1961. Odvolací súd totiž zjavne s vedomím o použití tejto časti argumentácie prvoinštančným súdom len pre prípad nestotožnenia sa so závermi týkajúcimi sa vyvlastnenia (o aký tu nešlo) ju ponechal nepovšimnutú, kým u základnej argumentácie dostatočne zrozumiteľne a podľa názoru dovolacieho súdu i objektívne uspokojivo objasnil, prečo odvolacie námietky neskorších dovolateľov boli bez nádeje na úspech.

20. Napokon pokiaľ dovolatelia namietali nesprávne posudzovanie dôkazného bremena s tým, že nesprávnym prenesením na žalobcov dôkazného bremena týkajúceho sa skutočnosti, že vyvlastnenie v prospech štátu nebolo platné došlo i k porušeniu princípu rovnosti zbraní (odvolávajúci sa pritom na uznesenia najvyššieho súdu sp.zn. 5 Obo 52/2010 a 4 Cdo 13/2009 a na ich základe tvrdiac, že ak žalovaná tvrdila, že došlo k vyvlastneniu, bola ona povinná preukázať toto tvrdenie), šlo tu obsahovo o výhrady k právnym záverom odvolacieho súdu (i keď vo vzťahu k dielčiemu problému procesnej povahy), ohľadne ktorých ale najvyšší súd už dávnejšie dospel k záveru, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (viď primerane R 54/2012 a 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Na tom, že prípadné nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f/ C.s.p., pritom zotrval aj aktuálny judikát R 24/2017.

21. Zo všetkých už uvedených dôvodov preto najvyšší súd dovolanie žalobcov odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ C.s.p. (ako neprípustné pre neexistenciu dovolaní vytykanej tzv. zmätočnostnej vady).

22. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá C.s.p.).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.